

Gamblerstvo ako sociálne patologický jav

PhDr. Henrieta ROLKOVÁ, PhD., Mgr. BENAUDIOVÁ Alexandra
Paneurópska vysoká škola. Fakulta psychológie, Tomášikova 20,
Bratislava, SR

henrieta.rolkova@paneurouni.com

Patologické hráčstvo patrí podľa medzinárodnej klasifikácie medzi návykové a impulzívne poruchy.

Podľa DSM IV sa patologické hráčstvo vyznačuje nasledovnými charakteristikami:

- jedinec je naplno zamestnaný hazardnou hrou,
- ak jedinec chce dostatočne zažiť pocit vzrušenia, hazarduje vždy s väčším množstvom peňazí,
- hráči sa vždy snažili s hrou prestať samostatne,
- pri snahe každého jedinca s hrou prestať sa hráč ocitne v nepohode a pociťuje nepokoj,
- hráči môžu hru chápať ako niečo, čo im zlepšuje náladu,
- pri prehrách sa obvykle hráči vracajú s nádejou vyhrať svoje peniaze späť,
- mnoho patologických hráčov sa dopúšťa vďaka svojej závislosti kriminálnych činností,
- ich sociálne vzťahy sa výrazne zhoršujú a narúšajú,
- mnoho patologických hráčov žije v predstave, že nájdu niekoho, kto im pomôže sa z tejto situácie vymaniť .

3 základné typy hier:

1. Hra, kde konečný výsledok výrazne závisí od znalosti hráča. Tu zaradujeme napríklad šachy alebo vsádzanie na šport.
2. Hry, kde výsledok nedokáže hráč ovplyvniť. Takouto hrou môže byť napríklad kartová hra, hry s kockami alebo ruleta.
3. Kombinácia hier, kde sú potrebné zručnosti hráča a znalosti hráča spolu s náhodou.

Možnosti hrania:

- Výherné hracie automaty, kasína, kartové hry, kurzové stávky, bingo, online stávkovanie, hra s kockami.
- V súčasnej dobe sa kasína sústreďujú predovšetkým na elektronické rulety.

Cieľom výskumu bolo zistiť prečo hráči hľadajú útočisko v kasínach, ako gamblerstvo ovplyvňuje vzťahy v rodine, ako a či sa narúša sociálna sféra hráča, ako prebieha liečba závislého a aké majú očakávania závislí po návrate do bežného života.

9 výskumných otázok:

- Uvedomujú si gambleri svoju závislosť príliš neskoro?
- Má väčšina hráčov kvôli závislosti dlhy?
- Je ústavná liečba pre hráčov prínosom?
- S akou reakciou sa stretli hráči, keď sa ich rodina dozvedela o ich závislosti?
- Je gamblerstvo sprevádzané aj inou závislosťou?
- Je nepriaznivé rodinné prostredie hlavným z prediktorov pri vzniku patologického hráčstva?
- Narúša gamblerstvo kvalitu života hráča a jeho rodiny?
- Vyskytujú sa u patologických hráčov zdravotné problémy spôsobené hrou?
- Priznávajú sa hráči sa zo svojou závislosťou rodine sami?

2 Metódy

➤ Výberový súbor:

Výskumný súbor tvorilo celkovo 5 participantov. 5 participantov zo psychiatrickej liečebne Predná Hora, 5 participantov z liečebne Veľké Zálužie, 5 participantov boli hráči kasína. Participantí boli v pomere: 13 mužov / 2 ženy, priemerný vek bol 34,3 rokov.

➤ Metóda zberu dát:

Realizovali sme pološtruktúrované interview (v dĺžke trvania cca 45min). Kládli sme otvorené aj doplňujúce otázky. Interview bolo so súhlasom participantov nahrávané a následne sme realizovali **metódu doslovnej transkripcie**. Následne sme vytvorili kategórie fenoménov a pojmov.

➤ Metódy:

Výskum bol realizovaný pomocou metódy zakotvenej teórie (metóda otvoreného kódovania) od autorov Glasera a Straussa. Základným cieľom tejto metódy je hľadať kauzality, interakcie ktoré súvisia medzi sebou a navzájom sa prepájajú.

Kategorizácia fenoménov

Fenomény	Pojmy
Uvedomenie si začiatku závislosti	ťažké obdobie doma, relax, odreagovanie, prísť na iné myšlienky, nemyslieť na problémy
Dlhy	dlhy, zlá finančná situácia v rodine
Priatelia	strata priateľov
Rodinná podpora	rodinné zázemie, rodičia, mama, otec
Riešenie situácie	priznať pravdu pred rodinou, liečba, pevná vôľa, samovražedné myšlienky
Ústavná liečba, pomoc okolia	nie som/som závislý, zmysel života, nebudem hrať
Užívanie drog a alkoholu	alkohol, drogy, predaj drog
Rodinné prostredie s ktorého participanti pochádzajú	Rodina, šťastie, neúplnosť, chýbajúci rodič, láska a pocit bezpečia
Zdravotné problémy	depresia, lieky, nervozita, bolesti žalúdka, nespavosť
Zhoršenie kvality života hráčov	nedokážem sa postarať o rodinu, neviem sa postarať o seba, okolnosti ma poznačili, nesústredenosť v práci, neprejavované emócie

Výsledky VO 1: Uvedomujú si gambleri svoju závislosť príliš neskoro?

- Pomocou metódy zakotvenej teórie sme dospeli k nasledovným výsledkom v ktorých sa preukázalo, že až 15 participantov s celkového počtu 15 si svoju závislosť začalo uvedomovať veľmi neskoro. Závislosť si uvedomili, až pred nástupom na liečbu.
- Pre participantov sa stala závislosť prioritou, uprednostňovali ju pred prácou, rodinou, spoločenským životom a pre hru začali strácať sociálne vzťahy.
- Žili v predstave, že každodenná hra ich nemôže priviesť k závislosti, sami sebe nahovárali, že situáciu majú pod kontrolou a že im sa nikdy nemôže stať, že sa stanú závislými.

VO 2: Má väčšina hráčov kvôli závislosti dlhy?

- Rozhovory preukázali, že 13 participantov z celkového počtu 15 má kvôli závislosti dlhy v podobe úverov, dlhy voči kamarátom a rodine.
- Dlhy hráčom spôsobili problémy v každej oblasti života, no predovšetkým v rodine. Rodinu patologického hráča postihuje jeho závislosť najviac, nakoľko je to práve rodina ktorá pri ústavnej liečbe hráča spláca dlhy.

VO 3: Je ústavná liečba pre hráčov prínosom?

- Prvotné priznanie patologického hráča je veľkým prínosom pre neho samotného. Ak si hráč uvedomí svoju závislosť a dobrovoľne sa rozhodne nastúpiť na liečenie, absolvuje trojmesačnú ústavnú liečbu, predchádza jej však ambulantná liečba.
- 15 participantov s celkového počtu 15 si pri liečbe uvedomilo, kde zlyhávali a kde pochybili.
- Počas ústavnej liečby majú hráči dostatok času premýšľať nad svojou budúcnosťou, nad tým ako bude vyzerat' ich život po skončení liečby. Ústavná liečba je pre nich veľkým prínosom.
- Neliečení gambleri iba premýšľajú nad tým, aké by to bolo nastúpiť na liečbu.
- Nie všetci neliečení participant si pripustili možnosť liečby.

VO 4: S akou reakciou sa stretli hráči, keď sa ich rodina dozvedela o ich závislosti?

- 12 Participantov uviedlo ako reakciu sklamanie, pobúrenie, a nepokoj.
- Mnohí hráči, sa kvôli problémom s hraním rozviedli.
- U 12 participantov nasledovali podmienky, vyhrážky a prosby o liečbu od ich rodiny.

VO 5: Je gamblerstvo sprevádzané aj inou závislosťou?

- U 10 Hráčov z celkového počtu 15 sme zaznamenali užívanie drog a konzumáciu alkoholu počas ich hráčskeho obdobia.
- Vyjadrenia participantov preukázali, že užívanie drog im pomáhalo zvládať únavu pri práci, či celkovú vyčerpanosť.
- Alkoholom naopak odbúravalí stres výlučne počas hry.

VO 6: Je nepriaznivé rodinné prostredie hlavným z prediktorov pri vzniku patologického hráčstva?

- 8 Participantov z celkového počtu 15 pochádza z neúplnej rodiny.
- 4 participanti pochádzajú z rodiny, kde jeden člen rodiny spáchal samovraždu.
- Zo všetkých 15 rozhovorov sme zistili, že nestabilné rodinné prostredie, vyrástli v neúplnej rodine a zažívali problémy v rodine.
- Všetci participanti unikali pred problémami v rodine, hľadali odreagovanie a miesto, kde prídu na iné myšlienky.

VO 7: Narúša gamblerstvo kvalitu života hráča a jeho rodiny?

- Všetci participantí uviedli, že hráčske obdobie narušilo pokojný a normálny život každého jedného gambléra.
- Hráči počas hry zabúdali na okolitý svet, hra sa stala pre nich prioritou a následne začali zlyhávať v iných dôležitých oblastiach života.
- Hráči zlyhávali ako partneri, ako rodičia, nedokázali sa sústrediť na dôležité aspekty v živote, zlyhávali tiež ako zamestnanci.
- Hra spôsobila celkovú vyčerpanosť, únavu a preto väčšina siahla po drogách a alkohole.

VO 8: Vyskytujú sa u patologických hráčov zdravotné problémy spôsobené hrou?

- U 15 participantov sa vyskytujú predovšetkým depresie, nespavosť, bolesti žalúdka, nervozita, pocity úzkosti, seba obviňovanie a v mnohých prípadoch sa vyskytujú aj suicidálne myšlienky.
- Participanti si uvedomovali, že ich zdravotné problémy sa vyskytli predovšetkým kvôli hraniu.
- Neliečení gambleri si zdravotné problémy uvedomujú, no napriek ťažkostiam nevyhľadávajú odbornú pomoc.

Vo 9: Priznávajú sa hráči sa zo svojou závislosťou rodine sami?

- Jedenást' participantov sa priznalo rodine „sami“.
- Najčastejší spôsob, ako sa rodina dozvedá o závislosti a dlhoch hráčov je prostredníctvom sociálnych kontaktov, upomienok ktoré prichádzajú na adresu bydliska.
- Ako vyplynulo z rozhovorov, hráči majú strach priznať sa pred rodinou, nevedia ako budú rodinní príslušníci reagovať, aký postoj k tomu zaujme rodina.
- Z rozhovorov sa nám potvrdilo, že ak už nastane situácia, kedy je nutné rodine povedať pravdu, vždy zamlčia veľkú časť pravdy a povedia iba niečo, nikdy nepriznajú celú situáciu.

3 Limity výskumu

- Malý výskumný súbor (N=15).
- Kvalitatívny dizajn výskumu má svoje pozitíva, žiaľ aj limity.
- Získané výsledky nemožno zovšeobecniť a týkajú sa len výskumného súboru.
- V závere chceme zdôrazniť, že na gamblerov je nutné pozerat' ako na chorých.
- Sú to ľudia, ktorí jednoznačne potrebujú odbornú pomoc, podporu najbližšieho aj širšieho sociálneho prostredia. Často si sami ani neuvedomujú, že sa stali závislými a že pomoc potrebujú. Čo je najdôležitejšie tento problém nedokážu odstrániť svojpomocne.

4 Diskusia

- Narušené vzťahy v rodine, neschopnosť problému riešiť, zlá finančná situácia, strata zamestnania, pocit zbytočnosti, neschopnosť sebarealizácie boli hlavné faktory vzniku závislosti. Tieto skutočnosti potvrdzuje aj výskum Benkoviča (2004), ktorý poukázal na negatívne emočné vzťahy pri recidíve. Výsledky jeho výskumu nám potvrdzujú, že hlavným spúšťáčom sú vždy narušené rodinné vzťahy a neschopnosť poradiť si s nimi sám. Tento problém sa spravidla vyskytuje aj pri vzniku závislosti a rovnako aj pri recidíve.
- Výskumy poukazujú nato, že dlhy pretrvávajú aj po liečbe závislosti a vo väčšine prípadov vedú k opakovanej recidíve. Výskum Benkoviča, Mišurdovej a Grossmana potvrdil predpoklad, že gamblerstvo je vo veľkej miere sprevádzané aj inou závislosťou (Benkovič, Mišurdová, Grossman, 2012).
- Trinásť participantov uviedlo, že pri závislosti na hracích automatoch často konzumovali alkohol a užívali psychoaktívne látky. Psychoaktívne látky participantom pomáhali zvládať vyčerpanosť, únavu a navodzovali u nich pocit eufórie. Ak hráči strávili v kasínach celú noc, a následne ráno vstávali do práce droga bola jediný spôsob ako únavu v práci zvládnuť, ako sa sústrediť na povinnosti v práci a najmä nedať na sebe pozorovať neustálu nervozitu.
- Stotožňujeme sa s tvrdením Benkoviča (2004), ktorý uviedol, že alkohol a drogy sú najčastejším spúšťáčom recidívy u patologických hráčov.

- Ako uviedol Nešpor, zaujatie hazardom u patologických hráčov prináša zanedbávanie starostlivosti o zdravie . Patologické hráčstvo zvyšuje riziko srdcovo-cievnych ochorení. Dôvodom je stres spojený s hazardom, chaotický spôsob života, masívne fajčenie pri hazarde. Zhoršovať sa môžu aj ďalšie choroby súvisiace so stresom, ako vysoký krvný tlak, vredová choroba žalúdka . Aj výsledky nášho výskumu potvrdzujú, že u väčšiny hráčov sa vyskytujú zdravotné problémy, ktoré sú spôsobené práve touto závislosťou. Hráči uvádzali kvôli svojej závislosti problémy s nervozitou, nespavosť, depresie, zníženú chuť do jedla a žalúdočné problémy.
- Nešpor uvádza, že pre adolescenta je dôležité, aby mu rodičia boli správnym vzorom. Adolescenti vedia vycítiť, že peniaze ktoré rodičia zarábajú majú oveľa väčšiu cenu, ako keby ich našli na zemi alebo vyhrali. Ak sa v rodine nevyskytujú žiadne závislosti pre deti a adolescentov to bude v budúcnosti veľkým prínosom . Naši participanti pochádzajú z neúplných rodín, sami sú rozvedení prípadne slobodní, z dôvodu, že ich závislosť natoľko narušila ich osobnosť, že nedokážu naviazať partnerské vzťahy.
- Vágnerová, hráčska závislosť vedie k narušeniu medziľudských vzťahov. Hráč zavádza členov rodiny, často sa prikláňa ku klamstvu. Požičiava si peniaze, ktoré nevracia, čím sa jeho rodina dostáva do stále väčších ekonomických problémov. Participanti, uvádzali, že počas hráčskeho obdobia sa nedokázali postarať ani o seba. Závislosť natoľko ovplyvnila ich osobnosť a životy, že postupne začali zlyhávať v každej oblasti života. Ak je gambler rodič, nedokáže sa postarať o rodinu, pretože myšlienkami je neustále v hre. Gambler ako rodič, zabúda na svoje povinnosti rodiča, nevenuje dieťaťu dostatočnú pozornosť, stáva sa nepozorným, často zabúda na každodenné aj dôležité udalosti v živote. Závislosť hráča ovplyvňuje aj jeho pracovný život
- Nešpor uvádza, že ak si hráč uvedomí svoju závislosť je to fáza uzdravovania. Dôležité je uvedomenie si závislosti vôbec. Všetci naši participanti sa vyjadrili, že si svoju závislosť uvedomili veľmi neskoro, niektorí uviedli, že si závislosť pripustili až tesne pred nástupom na liečbu. Napriek tomu, že skúšali s hrou prestať, opakovane sa k hre vždy vrátili. Počas rozhovoru sami uvádzali, že s hrou nemožno prestať bez liečby.

Literatúra

- Bergler, E. (1958). *The Psychology of Gambling*. New York: Hill and Wang.
- Forward, S., Buck, C. (1994). *Compulsive Gambling*. New York and Toronto: Bantam Books.
- Glaser, B., Strauss, A. (1967). *The discovery of grounded Tudory*. Chicago: Aldine,
- Hartl, P. (2000). *Psychologický slovník*. 1. vydání. Praha: Portál.
- Hendl, J. (1997). *Úvod do kvalitativního výzkumu*. Praha: Karolinum.
- Keiser, G. (1994). *Kriminologie*. Praha: C.H.Beck.
- Kohout, P. (2000). *Jsem hazardní hráč aneb Zpověď gamblera*. 1. vydání. Praha: Grada.
- Kramář, K. a kol. (2006). *Herní právo*. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o.
- Nešpor, K. (2011). *Návykové chování a závislost*, Praha: Portál.
- Nešpor, K., Csémy, L. (1996). *Léčba a prevence závislostí. Příručka pro praxi*. Praha: Psychiatrické centrum.
- Prunner, P. (2008). *Psychologie gamblerství, aneb, Sázka na štěstí*. 1. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o..
- Vágnerová, M. (2004). *Základy psychologie*. Praha: Karolinum.

Internetové zdroje

- Gambling a partnerské vztahy. Stop závislosti [online]. 2015, - [cit. 2015-01-29]. Dostupné na: <http://stopzavislosti.cz/gambling-a-partnerske-vztahy/>
- Benkovič, J., Mišurdová, J., Grossmann, J. Niektoré typy závislosti a ich najčastejšie psychické komorbidné poruchy. Dostupné na:
- <http://www.solen.sk/pdf/a449511e5be9925e13a79463077b0899.pdf>
- Benkovič, J., Martinove, M. Patologické hráčstvo, odporúčané postupy. Dostupné na: <http://www.solen.sk/pdf/a449511e5be9925e13a79463077b0899.pdf>

Ďakujem za
pozornosť

